

Soud jako podnikatelský záměr

Koncem října vzbudila poměrně velkou pozornost malá kalifornská firma Pangea Intellectual Properties. Jak naznačuje samotný název, jejím hlavním kapitálem je tzv. intelektuální vlastnictví.

Což o to, tzv. IP společností působí v oblasti počítačových technologií řada, ale firma Pangea (resp. PanIP, jak se jí také přezdívá) předvedla drzost, jaká se jen tak nevidí. Zažalovala totiž několik desítek menších amerických firem a žádá po nich desetitisícové licenční poplatky, v celkovém úhrnu pak několik milionů dolarů. Na počátku byl muž jménem Lawrence Lockwood. Dne 11. září 2001, kdy svět šokovaně zíral na záběry z New Yorku a Washingtonu, mu patentový úřad schválil patent č. 6 289 319 na technologii s názvem "Systém pro automatické zpracování obchodních a finančních transakcí". S ještě větším údivem dnes svět může zírat na Lockwoodovu firmu PanIP, která tvrdí, že tento patent ji opravňuje vybírat licenční poplatky za takřka libovolný systém pro elektronické obchodování. Lockwood není v tomto oboru žádným nováčkem. V roce 1994 si podobným způsobem nechal schválit patent na elektronickou rezervaci letenek a pokoušel se vysoudit nějaké peníze na společnosti SABRE, která je takřka synonymem pro společný automatický rezervační systém nadnárodních leteckých společností. Pokus tehdy nevyšel a Lockwood svou při prohrál. Letos se tedy rozhodl postupovat jinak; v březnu si zaregistroval firmu PanIP a pak zaútočil na menší americké firmy, které jsou přece jen snadnějším cílem než SABRE. Kvalitu tentokrát nahradil kvantitou - firma PanIP podala žalobu na 11 různých subjektů, přičemž po každém požadovala odškodnění až do výše 30 000 dolarů. Později následovala pětice dalších "turnusů" po deseti žalovanými firmách. Jejich názvy českému čtenáři zřejmě nic neřeknou, ale všechny mají jedno společné jejich aktivity jsou do značné míry závislé na elektronickém obchodování a prodeji prostřednictvím internetu, avšak přitom nejsou příliš velké, takže si nemohou dovolit nákladné právnícké týmy. Napadené firmy se proto spojily a brání se společně. Dokonce se jim podařilo na celou záležitost přitáhnout pozornost veřejného mínění, a to tím, že úspěšně zpopularizovaly svůj informační server You May Be Next (www.youmaybenext.com). Causa, jejíž vyústění se očekává na přelomu tohoto a příštího roku, je tudíž ostře sledována.

Samá voda, přihořívá...

Podobných pokusů, nepočítáme-li Lockwoodovu žalobu na SABRE, jsme za poslední léta zaznamenali v celosvětovém měřítku několik, převážně neúspěšných. Koncem devadesátých let si například společnost British Telecom nárokovala patent na hyperlink, čímž internetovou komunitu spíše pobavila. Pokud si podle názoru odborníků někdo patent na internetový odkaz zaslouží, pak je to původní tým ze švýcarského CERNu, kde počátkem 90. let vznikla technologie WWW. CERN si však tento patent (naštěstí) nenárokuje, a tak se za otce internetu čas od času označují nejrůznější lidé. "Naše" Česká televize tak jednou dokonce nazvala Billa Gatese. Na internetu se však často můžeme setkat s technologiemi chráněnými skutečnými, a zřejmě i vymahatelnými patenty. Jde například o formáty obrázků GIF a JPEG. Za držitele patentu na technologii GIF se prohlašuje společnost Unisys; ta zatím licenční poplatky nevymáhá, ale ani tento krok nevyklučuje. V případě obrázků JPEG už k pokusu o vymáhání licenčních poplatků letos v létě došlo, a ačkoli firma Forgent Networks tehdy příliš úspěšná nebyla, může podobný pokus kdykoli zopakovat.

... hoří!

To byly všechno příklady "veřejného soukromého" intelektuálního vlastnictví. Na každém kroku se však setkáváme s ryze soukromým intelektuálním vlastnictvím, za které by se pochopitelně mělo platit; když se neplatí, končí to u soudu. Z tohoto hlediska tedy za neúspěšnějšího vymahatele poplatků za intelektuální vlastnictví můžeme považovat právě výše zmíněného Billa Gatese. Známe i firmy, jejichž podnikatelský záměr je zaměřen výlučně na inkasování poplatků za IP. Společnost ARM Holdings, která kdysi vyvinula procesory StrongARM, dnes nedělá skoro nic, už ani nevyvíjí, jen inkasuje. Ještě známější je společnost Rambus, která může být přitom názorným příkladem špatně spravovaného intelektuálního vlastnictví. Firma nasadila tak vysoké licenční poplatky, že se výrobci pamětí a základních desek raději poohlédli po alternativní technologii. Dnes se říká, že třetina výdajů firmy Rambus jde na právníky, a toto tvrzení zřejmě není daleko od pravdy. Takže řetězová soudní pře firmy Pangea Intellectual Properties není bohužel tak směšná, jak se nám na první pohled může zdát. Právní problematika ohledně intelektuálního vlastnictví je totiž značně zašmodrchaná a někteří právníci ji označují za hotovou vědu. Pakliže firma

PanIP uspěje, vytvoří nebezpečný precedens a s velkou pravděpodobností zaútočí na větší a větší cíle. Příště může být na řadě opravdu každý.

Situace na burze

Minule jsme se zmiňovali o firmách, jejichž akcie se tehdy obchodovaly pod dolarovou hranicí, a upozorňovali jsme na chystané reverzní splity. Jednu takovou kurzovou úpravu absolvovala 24. října právě společnost Ericsson, a to v poměru 1 : 10. To však samo o sobě nevysvětluje velmi výrazný nárůst cen akcií Ericssonu, které stoupaly takřka nepřetržitě po celý měsíc. Částečné zdůvodnění jsme hledali v nedávno publikované zprávě firmy Canalys o situaci na evropském trhu s mobilními komunikačními zařízeními, ale tam Ericsson figuruje pouze nepřímo v rámci svého společného podniku se společností Sony, a navíc čísla nevyznívala zrovna v jeho prospěch. Spokojme se tedy s konstatováním, že Ericssonu se s největší pravděpodobností podařilo zkonsolidovat svou finanční situaci, což je věc, na kterou burzovní analytici velmi rádi slyší. Další firmy z horní části tabulky těží z dobrých hospodářských výsledků. Výroční zpráva společnosti Sonic Blue se do dnešního přehledu vzhledem k termínu uzávěrky vůbec nedostala a budeme o ní psát až příště, ale výsledky firem Network Associates, SAP a Yahoo! si můžete zkontrolovat sami. Zvláště v případě internetových firem (Yahoo!, Amazon.com, eBay) se koncem října hovořilo o "druhé internetové horečce". Konec října a začátek listopadu byl na amerických burzách obecně velmi optimistický v měsíčním srovnání si pohoršilo pouhých devět firem, a to navíc nijak výrazně (vzpomeneme-li si na ještě nedávno běžné propady v řádu desítek procent). Technologický index NASDAQ vzrostl ve sledovaném období o 12 %, přičemž dvanáctka titulů se mohla pochlubit vyšším než 50procentním nárůstem. A to mohl být optimismus ještě větší, kdyby optimistické bujení nezarazila 6. listopadu svými výsledky společnost Cisco (na ni se také dostane až příště). V části věnované finančním výsledkům se zmiňujeme o vcelku dobré situaci firem zaměřených na ukládání a zálohování dat, ale jak je vidět, na společnost lomega tato generalizace příliš neplatí. Však také lomega v krátkodobém výhledu nepočítá se žádným zlepšením. Motorola se sice může pochlubit zlepšeným prodejem mobilních telefonů, ale její klíčové divize vykazují ztrátu a nejistý ekonomický výhled vynesl společnosti za jediný den 22procentní propad ceny akcií, který se pak už nepodařilo plně vyrovnat. Trochu nás zarazí postavení asijských firem, jejichž ekonomické výsledky jsou přitom obecně lepší než výsledky amerických firem. Zdá se však, že na podzim nabraly americké finanční trhy notnou dávku optimismu, což se projevilo na růstu amerických akciových trhů jako celku.

Vzestupy...				
Firma	Kurz akcií		Změna	
	1. 10.	8. 11.	Absolutní	Relativní
Ericsson	4,30	8,60	4,30	100,00 %
Sonic Blue	0,23	0,44	0,21	91,30 %
Netw. Ass.	9,55	16,70	7,15	74,87 %
SAP	11,30	19,02	7,72	68,32 %
Yahoo	9,70	15,72	6,02	62,06 %

... a pády				
Firma	Kurz akcií		Změna	
	1. 10.	8. 11.	Absolutní	Relativní
Asustek	79,50	76,00	-3,50	-4,40 %
Kyocera	66,23	61,55	-4,68	-7,07 %
Motorola	10,48	8,80	-1,68	-16,03 %
NEC	4,63	3,82	-0,81	-17,49 %
lomega	10,52	8,52	-2,00	-19,01 %

Co na to finance?

Opět zde máme čtvrtletní vlnu finančních výsledků. V takové záplavě čísel skutečně není lehké se vyznat (a to jsme ještě z přehledu záměrně vyřadili firmy s obratem menším než deset milionů). S rostoucím počtem zastoupených firem přichází nutnost zařadit jednotlivé účastníky do různých kategorií, které ne vždy stoprocentně charakterizují jejich výrobní program. Řada čtenářů se jistě po právu ohradí proti zařazení Philipsu mezi asijské firmy a chůzí po velmi tenkém ledě je i rozdělení na "malý" a "velký" software. Nic lepšího nás však v tomto ohledu nenapadlo; pokusme se tedy alespoň vylovit z moře čísel o obrotech a ziscích ta nejzajímavější.

Křemík

V komponentové kategorii logicky přitahuje největší pozornost soubor společností AMD a Intel, který tentokrát skončil drtivým vítězstvím Intelu. Společnost AMD přiznala, že v uplynulém čtvrtletí nedokázala Intelu čelit především marketingově, tj. nedokázala uživatele přesvědčit, že její procesory jsou stejně výkonné jako ty od Intelu. AMD se kromě toho trápí zvýšenou zadlužeností (dluhy takřka dvojnásobně převyšují aktiva) a nutností pročistit přezásobené sklady. To poslední se jí prý alespoň částečně podařilo a na závěr letošního roku AMD plánuje podstatné zvýšení obrátu. Návrat do černých čísel ale nejspíš přijde až v polovině roku 2003. Intel sice vypadá podstatně zdravěji, ale ani jeho výsledky investory příliš neuspokojily; nárůst zisků vypadá tak strmě jen proto, že loňský čtvrtý kvartál byl velmi slabý. Finanční ředitel Andy Bryant kromě toho varoval, že ani závěr roku nevypadá z obchodního hlediska tak dobře, jak by si asi optimisté přáli. Jeden z analytiků to vyjádřil trefně: "Tyto Vánoce Ježíška nečekejte." Na nadílku se naopak těší výrobci záznamových médií. Velmi populární jsou poslední dobou zejména zálohovací pásky, takže nejvíce se usmívali představitelé společností Quantum a Imation. Iomega se svými disketami je na tom o něco hůř, ale i zde doufají v úspěšný závěr roku. Také výrobci pevných disků se tváří optimisticky; své výsledky po delší době publikovala i zatím soukromá společnost Seagate, která se zřejmě ještě letos vrátí na burzu. Zbývá jen otázka načasování; podle finančních poradců prý není vhodné uvádět akcie na burzu příliš brzy po tak úspěšné finanční zprávě. Králem kategorie příslušenství se zřejmě stává firma Logitech, která sice neohromuje svou velikostí, ale finanční zdraví si zachovává i v těch nejhorších dobách. Švýcaři to s penězi asi opravdu umějí. Také Lexmark si počíná velmi úspěšně, a to ještě neumíme odhadnout, nakolik mu pomůže chystaný pakt s Dellem. Jen situace producentů kapesních "pilotů" směřuje stále více k beznaději - po minulém propadu společnosti Palm přinesla tentokrát podobnou jobovku konkurenční firma Handspring.

Střední proud

Výrobci počítačů a softwarové firmy - to je jakýsi "střední proud" počítačového světa. Jak můžete vidět, producenti hardwaru zůstávají víceméně na nule, s výjimkou společnosti Sun, které se nástup do nového fiskálního roku vůbec, ale vůbec nepovedl, ať už si výkonný ředitel Scott McNealy tvrdí, co chce. Sun se podle předběžných odhadů dostane do černých čísel až za půl roku, nejspíš poté, co společnost absolvuje největší vlnu propouštění ve své historii. Zajímavé jsou dále výsledky společnosti Fujitsu-Siemens, která svou pololetní finanční zprávu ani nepublikovala, takže uvedená (hrubá a neúplná) čísla pocházejí z projevu výkonného ředitele Adriana von Hammersteina. Výsledky společnosti IBM jsou sice důležité, ale vymýšlet k nim komentář je práce pro celý analytický tým, takže my raději ukážeme prstem na firmu Intergraph, která je zajímavá tím, že stále ve svém účetnictví kalkuluje se 300 miliony, které vysoudila na Intelu. Intergraph na jedné straně tvrdí, že peníze obdržel už 1. května, ale současně v tiskové zprávě popisuje odlišný splátkový kalendář (150 milionů do 29. listopadu 2002, zbytek později). Intel přiznává, že prohrál soud o 150 milionů USD, ale v účetní bilanci je zatím neuvádí a bude se odvolávat. Jak se zdá, "kreativní účetnictví" rozhodně ještě neřeklo své poslední slovo... Softwarové firmy jsme tentokrát rozdělili na "malý" a "velký" svět. Nejde ani tak o velikost firem, ale spíše o charakter předpokládané klientely - na jedné straně jsou koncoví uživatelé a malé firmy, na straně druhé nadnárodní společnosti. Pravda, takový Microsoft můžeme s klidem zařadit do obou kategorií, ale jak se ukazuje, mnohem více mu to sluší ve světě "velkého" softwaru. Zvláště když se obě kategorie poměrně výrazně liší i výší dosahovaného obrátu a zisku. Zmíněným rozčleněním jsme si vytvořili základnu pro populární tvrzení, že "malí budou ještě menší a velcí budou ještě větší". Ano, Microsoft je tentokrát nepopiratelným vítězem, a tím vůbec nemáme na mysli jeho zřejmě definitivní vítězství na soudním poli. Výsledky Microsoftu byly skutečným překvapením, které můžeme "shodit" snad jen poznámkou, že nechápeme, proč nejúspěšnějším produktem společnosti není program "MS Money". Inu, některý know-how nejspíš zůstane navždy neveřejným. Srovnání "malého" a "velkého" softwaru vnucuje představu, že nadnárodní zákazníci přece jen nakonec obnovili investice do technologií. Podívejme se třeba na výsledky společností BMC Software a SAP - tam jde o skutečně markantní zlepšení. Naopak začínající subjekty, které se nedávno odštěpily od někdejších mateřských firem, rozhodně nemají na růžích ustláno (zde máme na mysli především firmy Ascential a Roxio). Se zvýšenou pozorností budeme v krátkodobé perspektivě sledovat firmu Macromedia, která zápasí nejen s vlastní ekonomickou situací, ale také s konkurencí o něco úspěšnější společnosti Adobe.

Komunikace

Komunikační sektor tentokrát raději odbudeme jen stručně, neboť popis jeho situace se zánrově hodí spíše do dušičkového období, které je bohužel už za námi. Spokojme se s konstatováním, že přední ratingové agentury maximálně zbystřují pozornost zejména u společností Avaya, Lucent a Nortel; v těchto

případech se totiž začíná hovořit o možnosti bankrotu. Alcatel a Ericsson na tom sice výsledkově nejsou o mnoho lépe, ale alespoň mají za sebou své národní vlády. Velkým překvapením jsou naopak společnosti Nokia a Motorola, které obě zaznamenaly významné oživení v prodeji mobilních telefonů (že by přece jen nová generace mobilní komunikace?). O něco chytřejší budeme za měsíc, kdy budou známy výsledky společnosti Cisco; firma Juniper Networks, která se ráda vydává za jejího pretendenta, však na tom příliš dobře není. To internet, to je úplně jiná káva. Nic na tom nemění ani situace někdejšího gigantického holdingu CMGI, který postupně rozprodává aktiva a směřuje do bezbolestné likvidace. Firmy jako Yahoo a eBay totiž vykazují zisky už takřka pravidelně a Amazon je bude následovat zřejmě velmi brzy. Splasklá bublina se tedy s největší pravděpodobností zkonsolidovala. Svědčí o tom i situace malých firem, jako je např. populární Net2Phone trh už zkrátka není tak divoký jako začátkem 90. let.

Východní moudrost

O jisté konsolidaci svědčí i situace asijských gigantů, kteří se zřejmě vracejí k prosperitě. Zatímco ještě nedávno se v počítačovém světě zaměřovalo japonské hospodářství s "tureckým", tentokrát to asijské koncerny mediálně známějším americkým společnostem pořádně natřely. Stačí si přitom otevřít skříň počítače, abyste poznali, že nic neodráží stav počítačového světa tak výstižně jako situace asijských firem. Obrat stagnuje, ale finanční bilanci se daří držet pod kontrolou, třeba omezováním investic. Brňáci by v případě společnosti Flextronics mohli vyprávět... Bohužel se ukazuje, že na asijské produkční linky stále nemáme; svědčí o tom mj. výsledky společnosti TSMC, jejíž produkty se s největší pravděpodobností nacházejí v útrokách počítačů většiny čtenářů Chipu. A v tomto ohledu jde nejspíš o poslední špatnou zprávu: jestliže je trh zkonsolidován, končí doba dumpingových cen. Nakupujte, dokud je čas.

Karel Stachovec, autor@chip.cz

Firma	Období	Obrat mil. USD	Změna oproti loňsku	Čistý zisk mil. USD	Změna oproti loňsku
Komponenty					
Adaptec	Q2/03	86	-10 %	-11	-83 %
AMD	Q3/02	508	-34 %	-254	+36 %
Asustek	Q3/02	628	+25 %	78	-26 %
Cirrus Logic	Q2/03	73	-3 %	-18	+9 %
Creative	Q1/03	161	-11 %	-5,0	-61 %
Imation	Q3/02	264	-1 %	18	+83 %
Intel	Q3/02	6504	-1 %	686	+547 %
lomega	Q3/02	136	-25 %	-26	-64 %
Maxtor	Q3/02	820	-21 %	-164	-1 %
Quantum	Q2/03	204	-23 %	-111	-650 %
Seagate	Q1/03	1579	+22 %	110	+224 %
TI	Q3/02	2248	+22 %	188	-
W. Digital	Q1/03	583	+32 %	22	+8 %
Příslušenství					
APC	Q3/02	337	-5 %	42	+88 %
EMC	Q3/02	1259	+4 %	21	-
Handspring	Q1/03	54	-12 %	-15	-53 %
InFocus	Q3/02	150	-17 %	-9,2	-
Logitech	Q2/03	252	+16 %	21	+51 %
Lexmark	Q3/02	1041	+5 %	90	+28 %
Systémy					
Apple	Q4/02	1443	0 %	-45	-
Cray	Q3/02	42	+43 %	2,1	-
Fujitsu-Siemens	H1/03	2420	-	-21	-
Gateway	Q3/02	1118	-21 %	-50	-90 %
IBM	Q3/02	19821	0 %	1313	-18 %
Intergraph	Q3/02	134	+5 %	2,7	+125 %
NCR	Q3/02	1377	-5 %	41	-
SGI	Q1/03	242	-36 %	-41	-39 %
Sun	Q1/03	2747	-4 %	-111	-38 %
Unisys	Q3/02	1332	-3 %	59	+182 %
Xerox	Q3/02	3793	-6 %	105	-

„Malý software“					
Ascential	Q3/02	30	+6 %	-16	-
Borland	Q3/02	61	+10 %	4,9	+6 %
Citrix	Q3/02	119	-23 %	17	-39 %
Digimarc	Q3/02	27	+764 %	-0,9	-80 %
IXOS	Q1/03	26	+19 %	-2,2	-15 %
Macromedia	Q2/03	85	-2 %	-12	-66 %
Macrovision	Q3/02	23	+2 %	1,6	-75 %
Real	Q3/02	45	0 %	-35	+83 %
Roxio	Q2/03	28	-8 %	-1,8	+83 %
„Velký software“					
BMC Software	Q2/03	291	-1 %	10	-
CA	Q2/03	772	+5 %	-52	-82 %
Compuware	Q2/03	358	-16 %	34	+28 %
Check Point	Q3/02	104	-12 %	62	-16 %
Microsoft	Q1/03	7746	+26 %	2726	+112 %
Ntw. Ass.	Q3/02	232	+13 %	9,1	-
PeopleSoft	Q3/02	471	-10 %	45	-11 %
SAP	Q3/02	1599	+3 %	190	+446 %
Siebel	Q3/02	357	-18 %	-92	-
Sybase	Q3/02	203	-10 %	11	-
Symantec	Q2/03	325	+34 %	52	-
Veritas	Q3/02	366	+7 %	36	-
Komunikace					
Alcatel	Q3/02	3432	-19 %	-1320	+142 %
Avaya	Q4/02	1152	-20 %	-534	+63 %
Ericsson	Q3/02	3623	-29 %	-606	+30 %
Juniper	Q3/02	152	-25 %	-88	+197 %
Lucent	Q4/02	2277	-56 %	-2281	-67 %
Motorola	Q3/02	6371	-14 %	111	-
Nokia	Q3/02	6786	+2 %	573	+228 %
Nortel	Q3/02	2355	-36 %	-1799	-48 %
Internet					
Amazon.com	Q3/02	851	+33 %	-35	-79 %
AOL TW	Q3/02	9983	+10 %	2092	-4 %
CMGI	Q4/02	145	-39 %	-189	-82 %
eBay	Q3/02	289	+49 %	61	+224 %
Net2Phone	Q4/02	27	-40 %	-22	-67 %
Yahoo!	Q3/02	249	+50 %	29	-
Asie					
Canon	Q3/02	5623	+2 %	466	+53 %
Flextronics	Q2/03	3341	+3 %	35	-
Hitachi	H1/03	31905	-1 %	105	-
Kyocera	H1/03	4244	-1 %	140	-10 %
Matsushita	H1/03	28903	+4 %	444	-
NEC	H1/03	17559	-12 %	8,4	-
Philips	Q3/02	6870	+2 %	300	-28 %
Ricoh	H1/03	3502	+5 %	114	+3 %
Sony	H1/03	28211	+3 %	816	-
TSMC	Q3/02	1173	+48 %	93	+156 %
Ostatní					
ARM	Q3/02	52	-11 %	9,2	-33 %
Ingram Micro	Q3/02	5600	-4 %	-8	-38 %
Rambus	Q4/02	24	-12 %	5,9	-9 %
RSA	Q3/02	43	-8 %	-8,2	-47 %
Trend Micro	Q3/02	86	+42 %	14	-
VeriSign	Q3/02	301	+18 %	-80	-79 %